

PRIJENOS POSLOVNOG UDJELA – ŠTO JEST, A ŠTO NE BI TREBAO BITI

Prof. dr. sc. Hrvoje Markovinović*

UDK: 347.724:347.44(497.5)

347.72.03:368.032

DOI: 10.3935/zpfz.72.12.06

Izvorni znanstveni rad

Primljeno: prosinac 2021.

Od svih trgovačkih društava u poslovnoj praksi daleko je najviše društava s ograničenom odgovornošću. Poslovni udio često se nalazi u imovini subjekta, a kad je riječ o gospodarskim subjektima, nerijetko predstavlja čak i dio njihova strateškog imovinskog supstrata. U radu se razmatra prijenos poslovnog udjela. Analiziraju se važeća zakonska rješenja. Posebna pozornost posvećuje se pitanju forme ugovora o prijenosu i ulozi koju javni bilježnik ima prilikom prijenosa poslovnog udjela. Analizira se i rješenje koje se u pogledu prijenosa poslovnog udjela predlaže Nacrtom prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o trgovačkim društvima, koji je upućen u javnu raspravu dana 20. listopada 2021. Upozorava se na nekonzistentnost i nedostatke predloženog rješenja kao i na negativne posljedice koje će ono izazvati u praksi.

Ključne riječi: društvo s ograničenom odgovornošću, poslovni udio, prijenos poslovnog udjela, Zakon o trgovačkim društvima

---

* Dr. sc. Hrvoje Markovinović, profesor Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, Trg Republike Hrvatske 14, 10000 Zagreb; hrvoje.markovinovic@pravo.hr; ORCID ID: orcid.org/0000-0002-5376-3461

1. UVOD

Od svih trgovačkih društava pa i inih gospodarskih subjekata, društva s ograničenom odgovornošću čine daleko najveći dio. U ukupnom broju svih subjekata upisanih u sudskom registru, društva s ograničenom odgovornošću i jednostavna društva s ograničenom odgovornošću zastupljena su s gotovo 95%.¹ Hrvatska u tom pogledu ne predstavlja posebnost. Bez potrebe za detaljnom analizom može se sa sigurnošću ustvrditi da su društva s ograničenom odgovornošću, odnosno ekvivalenti tog oblika na poredbenopravnoj razini, dominantan oblik kojim se u svjetskom gospodarstvu realiziraju poduzetnički pothvati. Već taj podatak govori dovoljno o tome koliko su za pravni i poslovni promet značajna pravila kojima se uređuje ustroj i djelovanje tih društava, odnosno pravila kojima se uređuju odnosi u koje u pravnom prometu ulaze subjekti u vezi s članstvom u tim društvima.

Usprkos tome fokus i zakonodavca i pravne znanosti u pravilu se usmjera va prema dioničkim društvima. Društvo s ograničenom odgovornošću kao da ostaje u sjeni svog snažnijeg brata, dioničkog društva. Ovaj donekle smanjeni interes zakonodavca i pravne književnosti dovodi do toga da se u pravnoj i poslovnoj praksi javljaju brojne dileme i prijevori u vezi s tim društvom, odnosno razvijaju se određeni obrasci postupanja te donose rješenja i odluke koji nisu u potpunosti u skladu s pravilima koja je, uređujući društva s ograničenom odgovornošću, predvidio Zakon o trgovačkim društvima.²

Među odredbe koje od stupanja na snagu ZTD-a kontinuirano izazivaju neodumice valja svakako ubrojiti i odredbe kojima se uređuje prijenos poslovnih udjela u društvu s ograničenom odgovornošću. Potvrđuje to i činjenica da su odredbe koje uređuju to pitanje bile mijenjane gotovo prilikom svake veće intervencije u ZTD.³ Pritom je povod izmjene često bila potreba da se korigiraju uočene devijacije u pravnoj i poslovnoj praksi.

---

¹ Podatak o ukupnom broju subjekata upisanih u sudskom registru te o ukupnom broju društava s ograničenom odgovornošću i jednostavnih društava s ograničenom odgovornošću pribavljen je od Trgovačkog suda u Zagrebu sa stanjem na dan 1. siječnja 2021. godine. Ukupan broj upisanih subjekata kreće se oko 156.000, od čega je preko 95% društava s ograničenom odgovornošću i jednostavnih društava s ograničenom odgovornošću.

² Zakon o trgovačkim društvima, Narodne novine, br. 111/93, 34/99, 121/99, 52/00, 118/03, 107/07, 146/08, 137/09, 125/11, 111/12, 68/13, 110/15 i 40/19 (dalje u tekstu: ZTD).

³ Izmjenama i dopunama ZTD-a objavljenima u Narodnim novinama, br. 118/03, 107/07, 137/09, i 40/19, mijenjan je i režim prijenosu poslovnih udjela.

Izmjene u pogledu režima prijenosa poslovnih udjela predviđa i najnoviji Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o trgovačkim društvima.⁴ Ovaj put, međutim, nije riječ o otklanjanju eventualnih nejasnoća postojećih odredbi, ili o intervenciji koja je uvjetovana potrebom korekcije zatečene prakse, već o značajnoj promjeni u pogledu pravnog režima prijenosa poslovnih udjela. Naime, odredbom čl. 21. Nacrta namjerava se izmijeniti čl. 412. st. 3. ZTD-a, tako da se, ako se takvo rješenje usvoji, ugovor o prijenosu poslovnog udjela u društvu s ograničenom odgovornošću, kao i ugovor kojim se preuzima obveza da će se prenijeti poslovni udio ne bi više sklapali u obliku javnobilježničkog akta ili privatne isprave koju potvrđuje javni bilježnik. Prema predloženom rješenju ti bi se poslovi ubuduće sklapali u pisanom obliku uz ovjeru potpisa ili u obliku isprave potpisane naprednim elektroničkim potpisom.⁵

Premda se iz obrazloženja Nacrta ne može razaznati što je navelo predlagatelja na ovu zakonsku intervenciju, čini se da razloge valja tražiti u, u posljednje vrijeme učestalo proklamiranim, idejama o potrebi „rasterećenja“ gospodarstva od raznih nameta i transakcijskih troškova, odnosno u, pomalo nekritičkom, promoviranju elektroničke komunikacije u pravnom i poslovnom prometu.⁶

---

⁴ Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o trgovačkim društvima (dalje u tekstu: Nacrt) upućen je u javnu raspravu 20. listopada 2021. i u tu je svrhu objavljen na mrežnoj stranici namijenjenoj za provođenje e-savjetovanja <https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=18982>. Stranica je posljednji put posjećena 20. prosinca 2021. godine.

⁵ Odredbom čl. 21. Nacrta predviđa se izmjena odredbe čl. 412. st. 3. ZTD-a tako da bi ta odredba glasila:

„⁽³⁾ Za prijenos poslovnog udjela potreban je ugovor na kojem je ovjeren potpis ili koji je potpisan naprednim elektroničkim potpisom ili sudska odluka koja zamjenjuje takav ugovor. Takav ugovor potreban je i za preuzimanje obveze da će se prenijeti poslovni udio. Za prijenos poslovnog udjela nije potrebna promjena društvenog ugovora.“

⁶ Već se neko vrijeme može primijetiti da su prilikom izmjena propisa učestalo prisutne inicijative za smanjenjem uloge javnih bilježnika u pravnom i poslovnom prometu. Obično se to pravda potrebom smanjenja troškova i pojednostavljenja transakcija. Ne ulazeći u detaljnu analizu izmjena koje su se u posljednje vrijeme događale u različitim pravnim područjima, može se zaključiti da se izmjene provode nekonzistentno i u svakom slučaju bez šire rasprave i sustavnog promišljanja o tome kakva je buduća uloga i položaj javnobilježničke službe u hrvatskom pravnom sustavu. Razna parcijalna rješenja, bez jasnog promišljanja sustavnog rješenja ovog pitanja u svakom slučaju ne mogu se ocijeniti pozitivnima. K tome bi nekritička štednja nauštrb pravne sigurnosti mogla dovesti do nečega što bi se moglo, u krajnjem slučaju, okarakterizirati i kao (jeftini) pravni kaos. A dobro je poznato da se najskuplje plaća što se jeftino kupi.

Teško se, međutim, oteti dojmu da prilikom izrade Nacrta predlagatelj nije imao posve jasnu sliku ni o tome kako se točno, uz koje pretpostavke i s kojim učincima prenosi poslovni udio, ni koja je svrha pojedinih radnji koje se poduzimaju radi (i u povodu) prijenosa poslovnog udjela. Teško se, nadalje, oteti dojmu da predlagatelj nije vodio računa ni o značajkama naprednog elektroničkog potpisa i ograničenim dosezima koje taj potpis ima kao jedan od načina potvrde očitovanja volje sadržanog u ispravi koja se tako potpisuje. Konačno, teško se oteti dojmu da predlagatelj nije sagledao sve posljedice koje predloženo rješenje može izazvati u pravnoj i poslovnoj praksi.

U radu se upozorava upravo na posljedice koje će takvo rješenje očekivano imati na pravnu sigurnost. U tu svrhu uvodno se prikazuju važeća pravila na kojima počiva prijenos poslovnih udjela te se upućuje na učinke koje prema tim pravilima imaju upis promjene pripadnosti poslovnog udjela u knjizi poslovnih udjela i u sudskom registru te evidentiranje takve promjene u popisu članova društva s ograničenom odgovornošću. Razmatra se višestruka uloga koju u postupku prijenosa poslovnog udjela ima javni bilježnik. Tek potom pristupa se analizi rješenja predloženog u Nacrtu te se upozorava na njegove manjkavosti, nedosljednosti i negativne posljedice. Rad se ograničava samo na prijenos poslovnog udjela temeljem pravnog posla *inter vivos*. Ne razmatraju se slučajevi u kojima do prijenosa poslovnog udjela dolazi na drugi način (primjerice, univerzalnom sukcesijom), kao ni druge raspoložbe poslovnim udjelom kod kojih ne dolazi do prijenosa članstva u društvu s ograničenom odgovornošću.

2. PRIJENOS POSLOVNIH UDJELA *DE LEGE LATA* – ILITI ŠTO PRIJENOS POSLOVNIH UDJELA JEST

2.1. Općenito o prijenosu poslovnih udjela

Poslovni udio obično se određuje kao skup prava i obveza člana društva s ograničenom odgovornošću.⁷ On je izraz članstva i u tom smislu u prvom redu označava pravni odnos između društva i njegova člana – imatelja poslovnog udjela. Ipak, između članstva u društvu i poslovnog udjela nije moguće

⁷ Usporedi: Barbić, J., *Pravo društava, Knjiga druga, Društva kapitala, Svezak drugi, Društvo s ograničenom odgovornošću, društvo za uzajamno osiguranje, kreditna unija, europsko društvo, zadruga, europska zadruga*, sedmo izdanje, Zagreb, 2020., (dalje u tekstu: Barbić, J., *Društva kapitala*, sv. 2), str. 91. kao i literatura na koju se upućuje. Vidi i Duursma, D.; Duursma-Kepplinger, H.-C.; Roth, M., *Handbuch zum Gesellschaftsrecht*, Wien, 2007., str. 812.

staviti znak jednakosti.⁸ Naime, poslovni udio ne predstavlja nužno ukupnost svih članskih prava i obveza koji pripadaju nekom članu društva. On obuhvaća samo ona članska prava i obveze koji su temeljem primjenjivih zakonskih odredbi i odredbi konkretnog društvenog ugovora vezani upravo uz taj udio i koji upravo iz tog udjela proizlaze za njegova imatelja.⁹ Ima li član više poslovnih udjela, njegovo članstvo predstavljat će skup svih prava i obveza koje za njega proizlaze iz svih njegovih poslovnih udjela zajedno. A svaki od poslovnih udjela koji pripada pojedinom članu predstavlja skup prava i obveza izraženih upravo tim poslovnim udjelom.

Poslovni udio ne smije se, međutim, promatrati samo kao izraz članstva. Kao skup članskih prava i obveza koji iz njega pripadaju članu odnosno proizlaze za člana, poslovni udio ujedno je i dio imovine člana kojem pripada. Oba se ta obilježja poslovnog udjela moraju imati u vidu kada se razmatra prijenos poslovnog udjela. Taj se prijenos s jedne strane mora promatrati kroz prizmu promjena u imovinskom supstratu prenositelja odnosno stjecatelja, a s druge kroz prizmu učinaka na članstvo odnosno na odnos društva i njegova člana – imatelja poslovnog udjela. Pravila ZTD-a koja uređuju prijenos poslovnog udjela podjednako vode računa o oba ta aspekta.

Kada je riječ o režimu prijenosa poslovnog udjela, važeća pravila mogla bi se sažeti ovako. Prvo, prenosi li se poslovni udio pravnim poslom, riječ je o poslu koji je po svojoj pravnoj prirodi cesija.¹⁰ Drugo, prijenos poslovnog udjela načelno je slobodan.¹¹ Moguće je, međutim, društvenim ugovorom isključiti ili na drugi način ograničiti mogućnost prijenosa.¹² Treće, posao prijenosa mora se sklopiti u obliku javnobilježničkog akta ili privatne isprave koju potvrdi javni bilježnik.¹³ Isti oblik traži se i za osnovni posao koji je podloga cesiji i kojim se preuzima obveza prijenosa poslovnog udjela, s time što će se sklapanjem posla

---

⁸ To bi, naime, bilo moguće samo ako bi u društvima s ograničenom odgovornošću beziznimno vrijedilo pravilo da članu društva može pripadati samo jedan poslovni udio. A to nije slučaj. Svaki član društva, pa i ako je riječ o jedinom članu društva, može steći više poslovnih udjela već prilikom osnivanja društva. Više poslovnih udjela moguće je steći i kasnije, pri čemu će svaki od poslovnih udjela zadržati svoju samostalnost.

⁹ Kako se tekst ne bi opterećivao, u članku se izraz društveni ugovor koristi da bi se obuhvatilo i slučajeve kad je društvo osnovao jedan član temeljem Izjave o osnivanju društva.

¹⁰ Tako i Barbić, J., *Društva kapitala*, sv. 2., str. 119. Za njemačko pravo, tako primjerice: Weller, M.-P.; Reichert, J., *Münchener Kommentar GmbHG*, 4. Auflage 2022, (dalje u tekstu: Weller/Reichert), komentar uz § 15 GmbHG, r.br. 15.

¹¹ *Arg. ex* čl. 412. st. 1. ZTD-a.

¹² Vidi više kod Barbić, J., *Društva kapitala*, sv. 2., str. 133 i dalje.

¹³ Čl. 412. st. 3. ZTD-a.

prijenosa u propisanom obliku sanirati eventualni nedostatak propisanog oblika osnovnog pravnog posla kojim je preuzeta obveza prijenosu poslovnog udjela.¹⁴ Četvrto, ako su prilikom prijenosu ispunjene sve pretpostavke za valjanu raspoložbu, a ugovorom o prijensu poslovnog udjela ili društvenim ugovorom nije drukčije određeno, do prijenosu poslovnog udjela u imovinskopravnom smislu dolazi već u trenutku sklapanja ugovora o cesiji (ugovora o prijensu poslovnog udjela) bez potrebe za ispunjenjem ikakve daljnje formalnosti.¹⁵ Peto, prijenos poslovnog udjela potrebno je evidentirati u knjizi poslovnih udjela te popisu članova društva koji se dostavlja registarskom sudu, a ako prijenos poslovnog udjela dovodi do stjecanja odnosno prestanka članstva, potrebno je provesti i odgovarajući upis novog člana odnosno upis brisanja prijašnjeg člana u glavnoj knjizi sudskog registra.¹⁶ Šesto, u odnosu prema društvu član je samo onaj tko je upisan u knjizi poslovnih udjela.¹⁷ I konačno, sedmo, pravnim poslom moguće je, pod određenim pretpostavkama, originarno steći poslovni udio s pouzdanjem u sadržaj popisa članova koji je predan registarskom sudu.¹⁸

Neka od navedenih pravila zaslužuju posebnu pozornost.

2.2. Pravna priroda ugovora o prijensu poslovnog udjela

Poslovni udio nema tjelesnu pojavnost, on nije vezan ni uz kakvu stvar, ni ispravu, odnosno nije i ne smije biti inkorporiran u vrijednosnom papiru.¹⁹ On nije ni registarsko pravo koje bi se prenosilo i stjecalo upisom u javnu knjigu. Stoga se, kao i u drugim slučajevima u kojima pravo nema vanjsku, tjelesnu pojavnost, a nije riječ ni o registarskom pravu, na prijenos poslovnog udjela primjenjuju pravila Zakona o obveznim odnosima o cesiji tražbina.²⁰ Ta se pravila, kada je riječ o prijensu poslovnog udjela, primjenjuju tek podredno, ako odredbama ZTD-a nije određeno što drugo, a i tada samo na odgovarajući način, vodeći računa o prirodi poslovnog udjela i posebnostima koje kao objekt prijenosu pokazuje u odnosu na tražbine. Pritom iz odgovarajuće primjene pra-

¹⁴ Čl. 412. st. 3. ZTD-a.

¹⁵ U tom smislu i Barbić, J., *Društva kapitala*, sv. 2., str. 199. Vidi i Weller/Reichert, § 15, r.br. 66.

¹⁶ Čl. 396. st. 1. t. 8. ZTD-a.

¹⁷ Čl. 411. st. 1. ZTD-a.

¹⁸ Čl. 411. st. 1. ZTD-a.

¹⁹ Čl. 385. st. 1. ZTD-a.

²⁰ Zakon o obveznim odnosima, Narodne novine, br. 35/05, 41/08, 125/11, 78/15, 29/18 i 126/21 (dalje u tekstu: ZOO). Ustup tražbina uređen je prvenstveno odredbama čl. 80. – 89. ZOO-a. O cesiji kao pravnom poslu prijenosu prava vidi Markovinović, H., *Ugovor o cesiji*, doktorska disertacija, Zagreb, 2005., str. 11 i dalje.

vila o prijenosu tražbine proizlazi da položaju prenositelja poslovnog udjela odgovara položaj cedenta, položaju stjecatelja položaj cesionara, dok položaju društva s ograničenom odgovornošću odgovara položaj cesusa.

Ugovor o prijenosu poslovnog udjela posao je raspolaganja (raspoložba).²¹ Pretpostavka valjanosti svih raspoložbi jest postojanje ovlasti za raspolaganje – svaka je raspoložba valjana samo ako osoba koja raspolaže nekim pravom doista ima ovlast tim pravom raspolagati onako kako to čini pravnim poslom koji poduzima.²² To vrijedi i za ugovor o prijenosu poslovnog udjela. Poslovnim udjelom može u osnovi raspolagati samo član društva kojem taj poslovni udio pripada jer ovlast za raspolaganje poslovnim udjelom proizlazi iz pripadnosti tog udjela. Osoba koja nije član društva i ne pripada joj poslovni udio nema, u pravilu, ovlast njime raspolagati. Tek iznimno, ovlast za raspolaganje može imati osoba koja nije član društva, ali samo ako svoju ovlast crpi iz ovlaštenja člana društva.

Ovlast za raspolaganje gubi se, u pravilu, gubitkom pripadnosti poslovnog udjela. Stoga će član koji jednom prenese svoj poslovni udio izgubiti ovlast da njime dalje raspolaže. Po prirodi stvari, ovlast za raspolaganje izgubit će se i ako poslovni udio prestane postojati, primjerice time da se povuče odnosno amortizira. I tada je gubitak ovlasti za raspolaganje vezan uz gubitak pripadnosti prava. No, moguće je da se ovlast za raspolaganje izgubi i prije nego što član izgubi poslovni udio. Do toga dolazi kad član uslijed prijašnjeg raspolaganja izgubi mogućnost kasnijeg raspolaganja, a da istovremeno ne izgubi i poslovni udio. O tome je, primjerice, riječ kad se sklopi ugovor o prijenosu poslovnog udjela pod odgodnim uvjetom. Takvo će raspolaganje prouzročiti gubitak ovlasti za daljnje raspolaganje već u trenutku sklapanja ugovora o prijenosu, prem-

²¹ U pravnoj književnosti raspoložbe se definiraju kao pravni poslovi kojima je svojstveno da se neko već postojeće pravo izravno prenosi, opterećuje, mijenja ili doki-da. Kao posao kojim se poslovni udio prenosi iz imovine ranijeg imatelja u imovinu stjecatelja, ugovor o prijenosu poslovnog udjela u potpunosti udovoljava toj defini-ciji. Općenito za pojam raspoložbe vidi: Flume, W., *Allgemeiner Teil des Bürgerlichen Rechts*, Bd. 2., *Das Rechtsgeschäft*, 4. izd., Berlin, Heidelberg, New York, 1992., str. 140; Larenz, K.; Wolf, M., *Allgemeiner Teil des Bürgerlichen Rechts*, 8. izd., München, 1997., str. 450; Koziol, H.; Welser, R., *Bürgerliches Recht, Band I: Koziol, Allgemeiner Teil, Sachenrecht, Familienrecht*, 12. izd., Wien, 2002., str. 107.

²² Tako za njemačko pravo: Larenz, K., Wolf, M., *op. cit.* u bilj. 21, str. 451 i 972; Flume, W., *op. cit.* u bilj. 21, str. 142. Za švicarsko pravo vidi: Bucher, E., *Schweizerisches Obligationenrecht, Allgemeiner Teil ohne Deliktsrecht*, 2. izd., Zürich, 1988., str. 548; Koller, A., u: Guhl, T., *Das Schweizerische Obligationenrecht*, 9. izd., Zürich, 2000., (dalje: Guhl/Koller), str. 97. Flume jedini smisao pojma raspoložba i nalazi u tome što je ovlast za raspolaganje dodatna pretpostavka za valjanost pravnih poslova koji su raspoložbe. Vidi: Flume, W., *op. cit.* u bilj. 21, str. 142.

da će do prijenosa poslovnog udjela doći tek ako se (i kad se) ispuni ugovoreni odgodni uvjet.²³

Raspolaže li poslovnim udjelom osoba koja nema ovlast na raspolaganje, posao prijenosa neće biti valjan. Upravo iz tog razloga ugovor o prijenosu poslovnog udjela koji je sklopljen nakon što je imatelj već prije sklopio ugovor o prijenosu poslovnog udjela neće proizvoditi namjeravani učinak. A to će se posljedično odraziti i na sva raspolaganja koja se poslije toga poduzmu u lancu stjecanja poslovnih udjela. Ni namjeravani stjecatelj neće, naime, imati ovlast za daljnje raspolaganje poslovnim udjelom jer nikad nije stekao poslovni udio.

Okolnost da je ugovor o prijenosu poslovnog udjela po pravnoj prirodi raspoložba odražava se i na očitovanja volje ugovornih strana. Očitovanja volje usmjerena su upravo na činjenicu prijenosa poslovnog udjela – prenositelj očituje volju da poslovni udio prenese stjecatelju, a stjecatelj očituje volju da taj poslovni udio prihvati. Prava i obveze koje se preuzimaju povodom prijenosa ili u vezi s prijenosom svojstvene su drugom pravnom poslu koji se nalazi u pozadini ugovora o prijenosu i radi kojeg, odnosno u ispunjenju kojeg se sklapa ugovor o prijenosu.²⁴ Tim pozadinskim, osnovnim, pravnim poslom jedna ugovorna strana preuzima obvezu prenijeti poslovni udio, a druga eventualno obvezu ispuniti neku protučinidbu. U pravilu će se u poslovnoj praksi kao osnovni posao javiti ugovor o kupoprodaji, no u obzir dolazi i čitav niz drugih pravnih poslova.²⁵

Premda između osnovnog pravnog posla kojim se preuzima obveza prijenosa i posla kojim se poslovni udio doista prenosi postoji povezanost, riječ je o dvama pravno odvojenim poslovima, koji imaju različite pretpostavke valjanosti i različitu pravnu sudbinu.²⁶ Pritom je posao prijenosa i sadržajno i funkcionalno apstraktan u odnosu prema osnovnom poslu pa valjanost ugovora o prijenosu ne ovisi o valjanosti osnovnog posla.

Nerijetko su u praksi elementi obaju tih poslova sadržani u istoj ispravi ili su barem neki elementi osnovnog posla uključeni u istu ispravu kao i ugovor o

²³ Vidi o tome Weller/Reichert, § 15, r.br. 31.

²⁴ Da je riječ o dva odvojena pravna posla potvrđuje i odredba čl. 412. st. 3. ZTD-a kojom se određuje da je kvalificirana forma javnobilježničkog akta ili privatne isprave koju potvrdi javni bilježnik potrebna i za posao prijenosa kao i za posao kojim se preuzima obveza prijenosa.

²⁵ U obzir dolaze i drugi pravni poslovi koji se mogu javiti kao osnovni posao u odnosu prema ugovoru o prijenosu, poput ugovora o darovanju, zamjeni ili nekog drugog pravnog posla u kojem se preuzima obveza prijenosa poslovnog udjela (primjerice, ugovora o ortaštvu u kojem se jedan od ortaka obvezuje unijeti u ortaštvo svoj poslovni udio i dr.).

²⁶ Tako i Barbić, J., *Društva kapitala*, sv. 2., str. 121.

prijenosu.²⁷ O tome će primjerice biti riječ kad se u ugovor o prijenosu ugrade i odredbe o obvezama koje preuzima stjecatelj (primjerice plaćanje cijene), i/ili odredbe o jamstvima koje stjecatelju daje prenositelj u pogledu poslovnog udjela koji mu prenosi. I obratno, kad se u ugovoru kojim se preuzimaju obveze u vezi s prijenosom istovremeno navede da se već tim ugovorom poslovni udio doista i prenosi. Premda je riječ o istoj ispravi, u svim tim slučajevima posao prijenosa poslovnog udjela pravno će biti odvojen od posla kojim se uređuju prava i obveze ugovornih strana u pogledu prijenosa odnosno u vezi s prijenosom poslovnog udjela. Naime, ugovor o prijenosu i u tim je slučajevima sadržajno i funkcionalno apstraktan u odnosu na osnovni posao koji uređuje pitanja prava i obveza u vezi s prijenosom.²⁸ I tada će vrijediti da valjanost osnovnog pravnog posla nije pretpostavka valjanosti ugovora o prijenosu poslovnog udjela te da nedostaci koji utječu na valjanost osnovnog pravnog posla ne utječu na valjanost posla prijenosa. Poslovni udio može biti valjano prenesen čak i kad osnovni posao sadržan u istoj ispravi nije valjan. I obratno, eventualna nevaljanost ili izostanak učinaka posla prijenosa neće se odraziti na valjanost elemenata osnovnog posla kojim su ugovorne strane u istoj ispravi uredile međusobna prava i obveze u pogledu prijenosa ili u vezi s njime.²⁹

Slično vrijedi i ako naknadno dođe do raskida osnovnog pravnog posla.³⁰ Raskid osnovnog posla neće imati kao izravnu posljedicu ponovno stjecanje poslovnog udjela u imovini prodavatelja, čak i ako su odredbe o prijenosu sadržane u istoj ispravi (primjerice u ugovoru o kupoprodaji poslovnog udjela) u kojoj su sadržane odredbe o obvezama ugovornih strana zbog povrede kojih se potonji ugovor eventualno raskida. Zbog apstraktne naravi ugovora o prijenosu, za povratak poslovnog udjela u imovinu prenositelja bit će potrebno da mu se taj udio povratno prenese posebnim pravnim poslom.³¹

Apstraktna priroda ugovora o prijenosu nalaže da se na sporazum ugovornih strana primijeni doktrina separabilnosti, čak i ako su elementi obaju poslova (i ugovora o prijenosu poslovnog udjela i ugovora kojim se preuzimaju prava i obveze u vezi s prijenosom) sadržani u istoj ispravi.³² Pritom treba voditi računa

²⁷ Tako s aspekta njemačke prakse, Weller/Reichert, § 15, r.br. 21.

²⁸ Općenito o apstraktnosti cesije vidi više: Markovinović, H., *op. cit.* u bilj. 20, str. 26. i dalje.

²⁹ Weller/Reichert, § 15, r.br. 21-25.

³⁰ Primjerice, raskine se ugovor o kupoprodaji poslovnog udjela zbog neplaćanja kupoprodajne cijene.

³¹ U tom smislu i Barbić, J., *Društva kapitala*, sv. 2., str. 120.

³² U domaćoj se pravnoj književnosti doktrina separabilnosti (odvojjivosti) najčešće spominje u kontekstu arbitražnog sporazuma sadržanog u okviru glavnog ugovora, sporovi iz kojeg se podvrgavaju arbitražnom rješavanju. U tim se slučajevima ističe

da, kada je riječ o valjanosti tih poslova, doktrina separabilnosti ne isključuje mogućnost da isti nedostatak eventualno pogađa i posao prijenosa i osnovni posao.³³

2.3. Učinci sklapanja ugovora o prijenosu poslovnog udjela, upisa u knjigu poslovnih udjela te upisa u sudskom registru

Do prijenosa poslovnog udjela s prenositelja na stjecatelja dolazi sklapanjem ugovora o prijenosu.³⁴ Već se u tom trenutku mijenja pripadnost poslovnog udjela. Kad je o pripadnosti poslovnog udjela riječ, učinci ugovora o prijenosu od trenutka njegova sklapanja djeluju *erga omnes*. Promjena pripadnosti poslovnog udjela ne tiče se samo prenositelja i stjecatelja, već i trećih osoba, u prvom redu njihovih vjerovnika. Nakon sklapanja ugovora o prijenosu poslovni udio moći će zahvaćati (samo) vjerovnici stjecatelja, a ako ga pokušaju zahvatiti vjerovnici prenositelja, stjecatelju pripada izlučno pravo koje dokazuje prethodno sklopljenim ugovorom o prijenosu poslovnog udjela.³⁵

Za učinke prijenosa u pravilu nije potreban pristanak društva pa ni njegovo obavještanje o prijenosu, kao ni bilo koji drugi oblik njegova sudjelovanja u tom pravnom poslu.³⁶ No, u pogledu društva vrijedi zaštitno pravilo da je u

---

kako arbitražni sporazum, premda je sadržan u osnovnom ugovoru kojim ugovorne strane uređuju svoja (druga) prava i obveze u pravnom smislu zadržava samostalnost te se (između ostalog) njegova valjanost prosuđuje odvojeno od ostatka ugovora, odnosno od osnovnog pravnog posla. Ista načela vrijede i u pogledu odvojenosti ugovora o prijenosu poslovnog udjela (cesije) i ugovora kojim se uređuju prava i obveze u pogledu prijenosa odnosno u vezi s prijenosom. O doktrini separabilnosti u pogledu ugovora o arbitraži vidi više: Triva, S.; Uzelac, A., *Hrvatsko arbitražno pravo*, Zagreb, 2007., str. 115.

O shvaćanju o odvojenosti ugovora o prijenosu poslovnog udjela i osnovnog posla kojim se preuzima obveza prijenosa u njemačkom pravu vidi: Weller/Reichert, § 15, r.br. 15.

³³ Weller/Reichert, § 15, r.br. 24.

³⁴ U tom smislu i Barbić, J., *Društva kapitala*, sv. 2., str. 199. Vidi i Weller/Reichert, § 15, r.br. 66.

³⁵ U potonjem slučaju iznimku će predstavljati slučajevi kad bi bile ispunjene pretpostavke da ovrhovoditelj prenositelja uz odgovarajuću primjenu odredbe čl. 41 I. st. 1. ZTD-a pljenidbom stekne založno pravo s pouzdanjem u sadržaj popisa dostavljenog registarskom sudu.

³⁶ Kada je u pitanju prijenos tražbina ustaljena je sudska praksa da ni suglasnost cesusa, ni njegovo sudjelovanje pri sklapanju ugovora o cesiji, pa čak niti njegova notifikacija nisu pretpostavke za valjani prijenos tražbine. Vidi, primjerice, VTS Pž-1350/95 od 19. rujna 1995., Privredni sud Hrvatske Pž-3105/93 od 14. prosinca 1993., VSRH Rev 1559/01 od 12. rujna 2001., VSRH Revt 36/03-2 od 18.2.2004.

odnosu prema društvu član samo onaj tko je upisan u knjizi poslovnih udjela i o čijem je članstvu u društvu obaviješten registarski sud.³⁷

Ovo pravilo ne čini ni upis u knjigu poslovnih udjela kao ni obavijest registarskom sudu konstitutivnima za stjecanje poslovnog udjela. Funkcija pravila iz čl. 411. ZTD-a o učincima upisa u knjigu poslovnih udjela odgovara zaštitnoj funkciji koju u slučaju ustupa tražbine imaju pravila o učincima notifikacije cesusa o ustupu tražbine.³⁸ Razlike su ipak prisutne. Naime, prema odredbi čl. 82. st. 2. ZOO-a urednu notifikaciju može supstituirati i drugo saznanje cesusa o ustupu tražbine. S druge strane, (bilo kakvo) saznanje o prijenosu nije dovoljno da bi se društvu uskratilo pravo na zaštitu – za to će biti potrebno da društvu prisprije uredna prijava za upis u knjigu poslovnih udjela.³⁹

U skladu s odredbom čl. 411. st. 2. ZTD-a, smatra se da je upis u knjigu poslovnih udjela obavljen s danom kad društvu prisprije prijava za upis, ako ona ispunjava uvjete koji se traže za takav upis, bez obzira na vrijeme kada je upis stvarno obavljen. Svrha je pravila onemogućiti društvo, odnosno njegovu upravu, da opstruira upis u knjigu poslovnih udjela i time uskrati člana u ostvarenju članskih prava u odnosu prema društvu.

Premda se odredbom čl. 411. st. 1. ZTD-a propisuje da je u odnosu na društvo član samo onaj tko je upisan u knjizi poslovnih udjela *i o čijem je članstvu u društvu obaviješten registarski sud*, valja smatrati da će, za potrebe utvrđenja koga je društvo dužno priznati kao člana, biti dostatna uredna prijava za upis u knjigu poslovnih udjela čak i ako o promjeni nije obaviješten registarski sud.⁴⁰ Odredba ne bi ispunila svoju svrhu kad uredna prijava ne bi u odnosu prema društvu supstituirala i obavještavanje registarskog suda. Kad bi se inzistiralo na kumulativnom ispunjenju obiju pretpostavki, društvo bi moglo i nakon zaprimanja uredne prijave opstruirati člana u ostvarenju njegovih članskih prava odbijajući o njegovu članstvu obavijestiti registarski sud. Takvo bi tumačenje bilo

---

Nema razloga da ista pravila ne vrijede i kad se prenosi poslovni udio.

Iznimku u odnosu na spomenuta pravila predstavljaju slučajevi kad su društvenim ugovorom predviđena ograničenja u pogledu prenosivosti poslovnog udjela. Primjerice, ako je prenosivost (privremeno) isključena ili je moguća samo uz suglasnost društva, ili što treće. O tome vidi više *infra*.

³⁷ Čl. 411. st. 1. ZTD-a. Vidi o tome više *infra*.

³⁸ Usporedi, primjerice, čl. 82. st. 2. te 84. st. 2. ZOO-a. O učincima cesije i učincima notifikacije te zaštitnim pravilima koja se uz nju vezuju vidi više kod Markovinović, H., *op. cit.* u bilj. 20, str. 139 i dalje.

³⁹ Usporedi u tom smislu: Weller/Reichert, § 16, r.br. 2 i dalje. U njemačkom pravu učinak upisa u knjigu poslovnih udjela zamijenjen je dostavom popisa članova registarskom sudu.

⁴⁰ U tom smislu i Barbić, J., *Društva kapitala*, sv. 2., str. 201.

apsurdno, a postupanje društva u konačnici bi bilo i zloupotreba prava. Stoga bi društvu trebalo, s pozivom na načelo savjesnosti i poštenja te načelo zabrane zloupotrebe prava, uskratiti pravo da se, nakon zaprimanja uredne prijave, poziva na okolnost da o osobi člana nije obaviješten registarski sud te da mu s pozivom na tu okolnost odbije priznati položaj člana u društvu. Obavještavanje suda i tako je primarno zadaća uprave društva. Uostalom, nema nikakve pravozaštitne potrebe da se u odnosu prema društvu zahtijeva kumulativno ispunjenje obiju pretpostavki. Odredba čl. 411. st. 1. ZTD-a zaštitno je pravilo ustanovljeno u korist društva. Po logici stvari društvo gubi potrebu da ga se štiti od mogućih negativnih posljedica vezanih uz promjenu članstva jednom kad je uredno obaviješteno o nastaloj promjeni. Je li o toj promjeni obaviješten registarski sud te ostvaruje li se time publicitetna funkcija u odnosu prema trećima, irelevantno je sa stajališta zaštite samog društva.

Neovisno o tome što se pripadnost poslovnog udjela mijenja u trenutku sklapanja ugovora o prijenosu, društvo je sve do upisa promjene u knjizi poslovnih udjela ovlašteno tretirati prijašnjeg imatelja kao svog člana. Ono mu je ovlašteno priznati sva članska prava, a ispuni li prema njemu neku od obveza koju ima prema članovima, uredno će se osloboditi svoje obveze.⁴¹

Od trenutka prispjeca uredne prijave društvu stjecatelj prema društvu stječe sva prava i obveze pa društvo ne može više tretirati prednika članom, niti može s oslobađajućim učinkom ispunjavati predniku obveze koje za društvo proizlaze u odnosu prema članu.⁴² Ne upiše li se člana pravodobno u knjigu poslovnih udjela pa mu se na osnovi toga uskrate članska prava, članovi uprave odgovarat će mu za štetu zbog povrede prava, a ako se to ne protivi naravi prava, društvo će biti dužno još jednom ispuniti činidbu članu koji je prije toga podnio društvu urednu prijavu.⁴³ U tom slučaju društvo se može regresirati od članova uprave.

Navedena pravila ne utječu, međutim, na činjenicu da je u imovinskom smislu došlo do prijenosa poslovnog udjela već u trenutku sklapanja ugovora o prijenosu poslovnog udjela.⁴⁴ To će, kad je riječ o ostvarenju članskih prava, imati utjecaja na odnos prenositelja i stjecatelja poslovnog udjela. Naime, dok se ne podnese uredna prijava za upis promjene članstva u knjizi poslovnih udjela, društvo će kao člana priznavati prenositelja koji je još uvijek upisan u knjizi poslovnih udjela, premda mu u imovinskom smislu poslovni udio više ne pripada. Ostvari li prenositelj do upisa stjecatelja u knjizi poslovnih udjela

⁴¹ U tom slučaju dolazi, u stvari, do odgovarajuće primjene odredbe čl. 82. st. 2. ZO-O-a.

⁴² Tako i Barbić, J., *Društva kapitala*, sv. 2., str. 200.

⁴³ *Arg. ex* čl. 82. st. 2. ZOO-a.

⁴⁴ Vidi Barbić, J., *Društva kapitala*, sv. 2., str. 199. Vidi i Weller/Reichert, § 15, r.br. 66.

neka imovinska prava u društvu, sve što primi steći će bez osnove, pa će to biti dužan prenijeti stjecatelju poslovnog udjela. U pogledu upravljačkih prava, ako ih prenositelj ostvaruje nakon prijenosa poslovnog udjela, bio bi ih dužan ostvariti za račun stjecatelja te bi se bio dužan rukovoditi uputama stjecatelja i nastupati u njegovu interesu.

O promjeni u pogledu članstva obavještava se i registarski sud. Svrha je toga da se trećima omogući da doznaju tko su članovi društva, a da za to ne moraju zahtijevati uvid u knjigu poslovnih udjela.⁴⁵ Obavijest sudu nema, međutim, konstitutivni učinak ni za stjecanje poslovnog udjela, ni za ostvarenje članskih prava u odnosu prema društvu. O promjeni članova društva ili njihovih udjela uprava je dužna izvijestiti sud. Ona to čini dostavljanjem popisa članova društva u kojem se navode podaci o članovima i njihovim poslovnim udjelima. Sudjeluje li javni bilježnik u prijenosu poslovnog udjela, zakon i njemu nameće obvezu da izradi ažuran popis članova društva, koji će, s jedne strane, uzeti u obzir stanje u posljednjem popisu koji je predan registarskom sudu, a s druge strane promjenu u kojoj je sudjelovao javni bilježnik. Tako izrađen popis javni bilježnik dužan je dostaviti sudu, poreznoj upravi i društvu. Budući da javni bilježnici sudjeluju u većini slučajeva kad dolazi do prijenosa poslovnih udjela, u praksi to znači da će popis članova društva registarskom sudu u pravilu dostavljati javni bilježnici. Obveza uprave da sama ažurira popis članova svodit će se u pravilu na obvezu da ažurira taj popis kad do promjene članstva odnosno poslovnih udjela dolazi bez sudjelovanja javnih bilježnika odnosno da nadzire je li javni bilježnik koji je sudjelovao u prijenosu ispunio svoju zakonsku obvezu. U svakom slučaju valja primijetiti da se ažurnost popisa u sudskom registru uvelike popravila otkako je javnim bilježnicima nametnuta obveza da sami sastave i dostave popis članova ako sudjeluju u prijenosu poslovnog udjela. To je uvelike doprinijelo ostvarenju publicitetne funkcije sudskog registra u tom pogledu i povećalo razinu zaštite trećih koji mogu imati interes znati kome pripadaju poslovni udjeli u društvu.

Odredbom čl. 396. st. 1. t. 8. ZTD-a predviđeno je da se članovi društva s ograničenom odgovornošću upisuju i u glavnu knjigu sudskog registra. Riječ je o posve nepotrebnom rješenju koje administrativno opterećuje društva s ograničenom odgovornošću, a da pritom ne ostvaruje nikakvu dodatnu zaštitu.⁴⁶ Upis u glavnu knjigu je deklaratoran. Trenutak upisa nije relevantan ni za stjecanje poslovnog udjela (za što je u pravilu relevantno sklapanje ugovora o prijenosu), ni za stjecanje položaja člana u odnosu prema društvu (za što je relevantan

⁴⁵ Tako i Barbić, *Društva kapitala*, sv. 2., str. 202. Usporedi i Weller/Reichert, § 15, r.br. 58.

⁴⁶ Vidi više kod Barbić, J., *Društva kapitala*, sv. 2., str. 207 i dalje.

upis u knjigu poslovnih udjela, odnosno podnošenje uredne prijave za upis u tu knjigu). On ima publicitetni učinak, ali taj učinak ostvaruje se i dostavljanjem popisa članova, koji je s aspekta publiciteta važniji jer zainteresiranim osobama pruža više podataka. Popis članova, naime, sadržava i određene podatke o poslovnim udjelima, dok upis u glavnu knjigu sadržava samo podatke o članu. Propisivanje dvaju usporednih mehanizama koji služe ostvarenju publicitetne funkcije zasigurno nije potrebno i jedan od njih trebalo bi napustiti. Pritom bi valjalo zadržati sustav obavještavanja suda o popisu članova, a ukinuti sustav upisa članova u glavnu knjigu sudskog registra. Razloga za to je više. Upis članova u glavnu knjigu poslovnih udjela izlaže društvo nepotrebnim troškovima (jer se u registar dostavlja i popis članova), zahtijeva podnošenje prijave svaki put kad do promjene dođe (što izlaže društvo povećanim troškovima), a podaci koji se mogu pribaviti uvidom u glavnu knjigu sudskog registra daleko su manji nego podaci koji se mogu pribaviti iz popisa članova društva.

2.4. Ograničenje i isključenje prenosivosti poslovnog udjela odredbama društvenog ugovora

Za učinke prijenosa u pravilu nije potreban pristanak društva pa ni njegovo obavještavanje o prijenosu kao ni bilo koji drugi oblik njegova sudjelovanja u tom pravnom poslu.⁴⁷ Od navedenog pravila ipak postoje iznimke. Tako se društvenim ugovorom može predvidjeti da je prienos poslovnog udjela trajno ili privremeno isključen ili ograničen; da je za prienos potrebno pribaviti suglasnost društva ili nekog/nekih/svih članova društva, ili nekog tijela ili organa, ili da je potrebno ispuniti neke druge, društvenim ugovorom predviđene uvjete.⁴⁸

⁴⁷ Kada je u pitanju prienos tražbina ustaljena je sudska praksa da ni suglasnost cesusa, ni njegovo sudjelovanje pri sklapanju ugovora o cesiji, pa čak niti njegova notifikacija nisu pretpostavke za valjani prienos tražbine. Vidi, primjerice, VTS Pž-1350/95 od 19. rujna 1995., Privredni sud Hrvatske Pž-3105/93 od 14. prosinca 1993., VSRH Rev 1559/01 od 12. rujna 2001., VSRH Revt 36/03-2 od 18.2.2004. Nema razloga da ista pravila ne vrijede i kad je objekt prijenosa poslovni udio.

Kada je u pitanju prienos poslovnih udjela, iznimku u odnosu na spomenuta pravila predstavljaju slučajevi kad su društvenim ugovorom predviđena ograničenja u pogledu prenosivosti poslovnog udjela. Primjerice, ako je prenosivost (privremeno) isključena ili je moguća samo uz suglasnost društva, ili što treće.

⁴⁸ Primjerice, da sa za prienos zahtijeva ispunjenje i nekih dodatnih formalnosti, poput, predaje potvrde o poslovnom udjelu, ili da je prienos moguć samo na određeni ili odrediv krug osoba, ili da je pretpostavka valjanosti prijenosa poštivanje prava prvokupa ili prava prvenstva stjecanja poslovnih udjela, ako je takvo pravo društvenim ugovorom ustanovljeno, i sl. O tome vidi više Barbić, J., Pravo društava, Knjiga druga, Društva kapitala, sv. 2, str. 134. i dalje. Vidi i Weller/Reichert, § 15, r.br. 361 i

Nisu li ispunjene društvenim ugovorom predviđene pretpostavke, prijenos poslovnog udjela će izostati ili će, eventualno, ovisno o okolnostima, biti pendentan sve dok se ne ispune pretpostavke predviđene društvenim ugovorom. Tek će ispunjenjem tih pretpostavki ugovor o prijenosu proizvesti pravne učinke i doći će do prijenosa, tj. do prelaska poslovnog udjela iz imovine prijašnjeg člana u imovinu stjecatelja.⁴⁹

Režim prijenosa poslovnih udjela u tome se značajno razlikuje od općih pravila koja vrijede za slična ograničenja u slučaju cesije tražbine. Prema općim cesijskim pravilima (koja vrijede u slučaju cesije tražbine) sporazum o necediranju (*pactum de non cedendo*), odnosno sporazum prema kojem prijenos nije dopušten bez suglasnosti cesusa, neće priječiti da se tražbina prenese iz imovine cedenta u imovinu cesionara. Međutim, takav prijenos, premda će proizvesti promjenu u imovinskim sferama cedenta i cesionara, neće imati učinak prema dužniku.⁵⁰

Ta razlika logična je posljedica različitih pravnih priroda tražbina i poslovnih udjela. Naime, za razliku od tražbine, poslovni udio nije tek subjektivno imovinsko pravo koja njegovu imatelju daje pravo zahtijevati određenu činidbu od dužnika, već je njime izraženo članstvo u trgovačkom društvu. Pritom je članstvo u trgovačkom društvu složena kategorija. Ono predstavlja ukupnost svih članskih prava, ali i obveza koje članu pripadaju u društvu. Upravo to obilježje – da je poslovni udio izraz ne samo prava, već i obveza – nalagalo bi već i temeljem općih pravila obveznog prava da se poslovni udio ne smije prenositi bez suglasnosti društva.⁵¹ Međutim, potrebe gospodarskog prometa nagnale su zakonodavca da odstupi od općih pravila obveznog prava kad je riječ o raspola-

---

dalje. Za donekle različito stajalište u austrijskom pravu vidi: Koppensteiner, H.-G.; Ruffler, F., *GmbH-Gesetz Kommentar*, 3. izd., Wien, 2007., str. 782.

⁴⁹ O ograničenju i isključenju prenosivosti poslovnog udjela vidi više Barbić, J., *Društva kapitala*, sv. 2., str. 133 i dalje.

⁵⁰ Takav prijenos, prema odredbi čl. 80. st. 2. ZOO-a, neće imati učinak prema cesusu. Drugim riječima, cesija tražbine proizvest će učinke u imovinskopravnom smislu, tj. tražbina će promijeniti pripadnost i prijeći iz imovine cedenta u imovinu cesionara, čak i kad su se cedent i cesus prethodno sporazumjeli da se tražbina neće prenositi odnosno da se to neće činiti bez cesusove suglasnosti. Cesija će, dakle, dovesti do promjene pripadnosti tražbine, ali taj prijenos neće imati učinke u odnosu prema cesusu. Posljedično, cedent će od tog trenutka imati obvezu ostvarivati tražbinu u odnosu prema cesusu u svoje ime, ali će to činiti za račun cesionara, kome nakon sklopljenog ugovora o cesiji pripada tražbina. O učincima sporazuma o necediranju u slučaju prijenosa tražbine vidi više Markovinović, H., *op. cit.* u bilj. 20, str. 89. i dalje.

⁵¹ To bi proizlazilo iz odgovarajuće primjene pravila o prijenosu ugovora odnosno o preuzimanju duga.

ganju članstvom u društvima kapitala. Ipak, to odstupanje ne bi bilo razmjerno kad bi se ujedno posve isključila mogućnost da članovi društva internim pravilima isključe ili ograniče prenosivost poslovnih udjela i time, s pozivom na načelo autonomije, režim prijenosa poslovnih udjela vrata u okvire koji bi i inače prema općim pravilima obveznog prava vrijedili za prijenos ukupnosti prava i obveza. Stoga je, za razliku od tražbina, dopušteno društvenim ugovorom posve izuzeti poslovne udjele iz pravnog prometa ili njihovu prenosivost vezati uz pribavljanje potrebne suglasnosti ili ispunjenje nekih drugih, društvenim ugovorom predviđenih pretpostavki.

Zaključak o tome slijedi u konačnici iz odredbi čl. 412. st. 4. ZTD-a te čl. 413. ZTD-a. Naime, odredbom čl. 412. st. 4. ZTD-a predviđena je generalna mogućnost da se društvenim ugovorom odrede razni uvjeti za prijenos poslovnog udjela, pa i da se odredi da je za prijenos poslovnog udjela potrebna suglasnost društva. Propisujući posljedice koje bi takvo utanačenje imalo (doista, kroz prizmu vinkuliranih poslovnih udjela), ZTD jasno određuje da do prijenosa poslovnog udjela ne dolazi ako se uskrati davanje suglasnosti za prijenos.⁵² Premda se zakonskim odredbama ne uređuje pitanje koje su posljedice drugih (od vinkulacije različitih) ograničenja koja se, eventualno, mogu predvidjeti društvenim ugovorom, nema razloga smatrati da njihov učinak ne bi bio isti, odnosno da također ne bi priječio sam prijenos.⁵³

2.5. Oblik ugovora o prijenosu poslovnog udjela i uloga javnog bilježnika pri prijenosu poslovnog udjela

2.5.1. Oblik ugovora o prijenosu poslovnog udjela

Za prijenos poslovnog udjela potreban je ugovor sklopljen u obliku javnobilježničkog akta ili privatne isprave koju potvrdi javni bilježnik ili sudska odluka

---

⁵² Arg. ex čl. 413. ZTD-a.

⁵³ Na poredbenopravnoj razini susreću se i rješenja prema kojima je društvenim ugovorom moguće predvidjeti samo neka, zakonom točno određena ograničenja u pogledu prenosivosti poslovnog udjela. Tako je, primjerice, u poljskom pravu dopušteno prijenos poslovnog udjela ograničiti jedino tako da se društvenim ugovorom vinkulira poslovni udio, odnosno da se u korist ostalih članova društva ustanovi pravo prvenstva. O tome vidi više: Adamus, R., *Limited Liability Companies in Poland*, Central European Journal of Comparative Law, vol. I, br. 1, 2020., str. 15. U slovenskom pravu, s druge strane, pravo prvenstva ustanovljeno je u korist drugih već temeljem zakona, a može se isključiti društvenim ugovorom. Vidi: Dugar, G., *Limited Liability Companies in Slovenia*, Central European Journal of Comparative Law, vol. I, br. 1, 2020., str. 56.

koja zamjenjuje takav ugovor.⁵⁴ Ugovor o prijenosu koji nije sklopljen u jednom od tih oblika neće imati učinak.⁵⁵

Razloga koji su nagnali zakonodavca da prijenos poslovnih udjela veže uz ispunjenje zahtjeva ovako stroge forme je više.⁵⁶ Obično se ističe kako su funkcije te stroge forme u tome da se ugovorne strane odvrti od brzopletosti prilikom raspolaganja poslovnim udjelima.⁵⁷ Poslovni udio u društvu s ograničenom odgovornošću često je značajan dio imovine člana društva, a društvo s ograničenom odgovornošću u praksi se često koristi kao ustrojbeni oblik trgovačkog društva u kojem članovi i sami aktivno sudjeluju u realiziranju određene gospodarske djelatnosti odnosno vlastitog poslovnog pothvata. Poslovni udio predstavlja stoga često vrlo važan, gotovo strateški imovinski supstrat člana društva. U svakom slučaju raspolaganje poslovnim udjelom značajno se odražava na imovinski položaj člana pa bilo koja vrsta brzopletosti prilikom raspolaganja

---

⁵⁴ Čl. 412. st. 3. ZTD-a.

Valja istaknuti da je dio odredbe u kojoj se izrijeком navodi kako je prijenos moguć i temeljem sudske odluke koja zamjenjuje ugovor o prijenosu poslovnog udjela posve nepotreban. Riječ je o odredbi koja je u ZTD unesena prilikom intervencije 2019. i to kao odgovor na prijepore koji su se javljali u praksi u pogledu mogućnosti da se u sudskom registru evidentira promjena pripadnosti poslovnog udjela odnosno upis brisanja prenositelja i upis stjecatelja poslovnog udjela temeljem pravomoćne sudske odluke donesene povodom kondemnatorne tužbe kojom se nalaže tuženiku, kao imatelju poslovnog udjela, sklapanje ugovora o prijenosu poslovnog udjela s tužiteljem. Prijepor o tome je li bilo moguće provesti odgovarajući upis temeljem spomenutih pravomoćnih presuda počivao je na pogrešnom shvaćanju da je u tom slučaju osnova za prijenos poslovnog udjela sudska odluka. No, to nije bilo tako. Izostane li u paricijskom roku dobrovoljno sklapanje ugovora, koje je naloženo pravomoćnom presudom, valjalo je nastalu situaciju riješiti uz primjenu pravila ovršnog prava o ostvarenju tražbine na davanje očitovanja volje i provesti odgovarajuće upise u sudskom registru temeljem presude koja bi u tom slučaju zamijenila očitovanje volje tuženika. Pritom osnova za upis (odnosno prijenos) ne bi bila sudska odluka, već i dalje ugovor s time što je presuda samo zamjenjivala očitovanje volje tuženika.

⁵⁵ Čl. 290. st. 1. ZOO-a.

⁵⁶ Razlozi zbog kojih je hrvatski zakonodavac propisao da se ugovor o prijenosu i ugovor kojim se preuzima obveza prijenosa poslovnog udjela imaju sklopiti u formi javnobilježničkog akta odnosno privatne isprave koju potvrdi javni bilježnik rijetko se analiziraju u domaćoj pravnoj književnosti. No kako je riječ o pravilu koje se susreće na poredbenopravnoj razini, opravdano je izložiti razloge zbog kojih se u drugim poredbenopravnim sustavima također predviđa obvezatnost ovog oblika. Posebno su u tom smislu instruktivni razlozi koji se iznose u njemačkoj i austrijskoj pravnoj književnosti s kojima hrvatsko pravo dijeli velike sličnosti i u pogledu uređenja materije prava društava kao i u pogledu ustroja i uloge javnobilježničke službe. U tom smislu usporedi za njemačko pravo, primjerice, Weller/Reichert, § 15, r.br. 16.

⁵⁷ Usporedi: Weller/Reichert, § 15, r.br. 18.

poslovnim udjelom nije dobrodošla. Uključivanjem javnog bilježnika u postupak prijenosa osigurava se dodatno vrijeme ugovornim stranama da preispitaju vlastitu odluku o prijenosu odnosno stjecanju poslovnog udjela.

Kao razlog ističe se i potreba da se raspolaganje poslovnim udjelima oteža kako bi se naglasila razlika naspram dioničkog društva odnosno naspram članstva izraženog dionicom.⁵⁸ Ističe se kako je riječ samo o jednoj od odredaba kojom se želi spriječiti da se poslovnim udjelima trguje na način koji bi po jednostavnosti i lakoći bio usporediv s trgovanjem dionicama odnosno koji bi omogućio da se uspostavi svojevrсни mehanizam trgovanja poslovnim udjelima izvan uređenog tržišta.⁵⁹

Ključnim razlogom valja, međutim, smatrati potrebu da se pravilima o prijenosu poslovnog udjela ostvari zadovoljavajuća razina pravne sigurnosti koja mora omogućiti da se s visokim stupnjem pouzdanja može utvrditi kome pripada poslovni udio.⁶⁰ Potreba za osiguranjem visoke razine pravne sigurnosti uvjetovana je posebnom pravnom prirodom poslovnog udjela. Poslovni udio nije tek jednokratni obvezni odnos između vjerovnika i dužnika, već je riječ o ukupnosti prava i obveza koja su uz taj udio vezana u pravilu za sve vrijeme dok društvo traje. Element trajnosti dodatno nalaže da se u pogledu prijenosa poslovnog udjela uspostavi pravni režim koji će pružiti svima potrebnu razinu pravne sigurnosti. Utvrđenje pripadnosti poslovnog udjela nije pritom važno samo sa stajališta stjecatelja, već i sa stajališta trećih osoba, i to u prvom redu društva o poslovnim udjelima u kojem je riječ, ali i vjerovnika osobe kojoj pripada poslovni udio.⁶¹

⁵⁸ Vidi o razlozima u njemačkom pravu: Weller/Reichert, § 15, r.br. 16. Vidi za austrijsko pravo: Kalss, S.; Trenkwaldner, J.; Eckert, G., u: Kalss, S. (ur.), *Die Übertragung von GmbH-Geschäftsanteilen in 14 europäischen Rechtsordnungen*, Wien, 2003., str. 16.

⁵⁹ U različitim se pravnim porecima na različite načine osigurava da se onemogućiti trgovanje poslovnim udjelima na uređenom tržištu ili neki usporediv mehanizam trgovanja. U nekima se propisuje da su po svojoj prirodi poslovni udjeli vinkulirani, dok se u drugima to postiže propisivanjem stroge javnobilježničke forme. Vidi o tome: Kalss, S., *The Transfer of Shares of Private Companies*, ECFR, br. 3, 2004., str. 349, te 351 i dalje.

⁶⁰ Usporedi: Weller/Reichert, § 15, r.br. 17.

⁶¹ I u pravnim sustavima u kojima se za prijenos poslovnog udjela ne zahtijeva ovako stroga forma, ponekad se radi zaštite društva s ograničenom odgovornošću stroga forma zahtijeva za notifikaciju društva o prijenosu poslovnog udjela. Tako se, primjerice, u mađarskom pravu ugovor o prijenosu sklapa u pisanom obliku, ali se notifikacija mora dati u formi javne isprave ili javno potvrđene privatne isprave. Vidi: Papp, T., *The Status of the Limited Liability Company since the New Hungarian Civil Code Came into Effect*, Central European Journal of Comparative Law, vol. I, br. 1, 2020., str. 169. Takvim se rješenjem, međutim, pruža zadovoljavajuća razina pravne

Stjecatelju poslovnog udjela važno je utvrditi pripada li poslovni udio njegovu predniku jer će valjanost stjecanja u pravilu ovisiti o utvrđenju je li njegov prednik doista imatelj poslovnog udjela. Kako je već rečeno, valjanost prijenosa poslovnog udjela ovisit će o postojanju ovlasti prenositelja za raspolaganje, a ovlast za raspolaganje izvirat će u osnovi iz pripadnosti poslovnog udjela. Nevaljanost nekog od prethodnih pravnih poslova koji su poduzimani u lancu prijenosa poslovnog udjela stoga će u pravilu ugroziti i sva kasnija raspolaganja poslovnim udjelom.⁶²

Društvu je važno utvrditi kome pripada poslovni udio kako bi znalo koga će priznati kao člana društva, tj. kome će omogućiti da u društvu ostvaruje članska prava, kome treba ispuniti obveze koje društvo ima prema članovima te od koga ima pravo zahtijevati da društvu ispuni članske obveze. Sa stajališta društva posebno je važno da može sa sigurnošću utvrditi je li prijava za upis u knjigu poslovnih udjela uredna, a to će društvu biti lako učiniti ako se prijavi prilaže ugovor o prijenosu sklopljen u obliku javnobilježničkog akta ili privatne isprave koju solemnizira javni bilježnik.

Utvrđenje kome pripada poslovni udio važno je, konačno, i u odnosu prema vjerovnicima imatelja poslovnog udjela. Kome pripada poslovni udio postaje važno u slučajevima kad vjerovnici u ovršnom ili stečajnom postupku zahvate poslovne udjele dužnika. Sa stajališta vjerovnika, stroga forma koja se zahtijeva za prijenos poslovnog udjela osigurava da imatelj poslovnog udjela ne može naknadnim raspolaganjima poslovnim udjelom stvoriti privid da je poslovni udio bio prenesen iz imovine osobe prije nego što su ga u ovršnom i/ili stečajnom postupku zahvatili njegovi vjerovnici.

Stroga forma javnobilježničkog akta odnosno solemnizirane privatne isprave propisana je i za sklapanje ugovora o prijenosu poslovnog udjela i za sklapanje osnovnog posla kojim se preuzima obveza prijenosa. Zbog pravila o odvojenosti osnovnog posla i posla prijenosa riječ je o zasebnim pretpostavkama valjanosti pa propust da se jedan od tih poslova sklopi u propisanoj formi neće dovoditi do nevaljanosti drugoga. Međutim, sklapanje ugovora o prijenosu poslovnog udjela u propisanom obliku sanirat će eventualni nedostatak propisanog oblika osnovnog pravnog posla kojim je preuzeta obveza prijenosa poslovnog udjela. Time je izrijeком otklonjena mogućnost da ugovorne strane, nakon što je poslovni udio prenesen u propisanom obliku, postavljaju međusobne kondicijske

---

sigurnosti samo u odnosu prema društvu, ali ne i prema trećima koji mogu imati opravdani pravni interes znati kome pripada poslovni udio.

⁶² Iznimno, do stjecanja će doći i ako prednik nije imao ovlast za raspolaganje, ako su ispunjene pretpostavke za originalno stjecanje poslovnog udjela s pouzdanjem u sadržaj popisa dostavljen registarskom sudu u skladu s odredbom čl. 411. ZTD-a.

zahtjeve s pozivom na to da je osnovni pravni posao ništetan zbog nedostatka propisanog oblika.⁶³

Konačno, ista forma propisana je i za sklapanje pravnog posla kojim se preuzima obveza da se naknadno sklopi osnovni pravni posao, tj. da kasnije sklope ugovor kojim će se tek preuzeti obveza na prijenos poslovnog udjela i ispunjenje eventualne protučinidbe. U odnosu prema osnovnom pravnom poslu taj posao valja okarakterizirati kao svojevrsni predugovor o sklapanju osnovnog pravnog posla. Pravila koja ZTD predviđa u pogledu oblika koji se traži za sklapanje ugovora o prijenosu, odnosno ugovora o preuzimanju obveze na prijenos poslovnog udjela, vrijedit će i za taj ugovor temeljem općih pravila obveznog prava o paritetu forme između predugovora i glavnog ugovora.⁶⁴

2.5.2. Uloga javnog bilježnika prilikom sklapanja ugovora o prijenosu poslovnog udjela

Sudjeluje li javni bilježnik pri prijenosu poslovnog udjela, njegova je uloga dvojaka. S jedne strane javni je bilježnik dužan učiniti sve što propisi kojima se uređuje obavljanje javnobilježničke službe od njega inače zahtijevaju kad je riječ o izradi javnobilježničkih akata odnosno potvrđivanju privatnih isprava koje su sačinile stranke. Kada je riječ o sklapanju ugovora o prijenosu poslovnog udjela kao i ugovora kojim se preuzima obveza prijenosa poslovnog udjela, ta pravila uključuju obvezu javnog bilježnika (i) da utvrdi identitet sudionika, (ii) da u aktu navede vrijeme kad je isprava sastavljena, (iii) da ispita jesu li stranke sposobne i ovlaštene sklopiti ugovor, (iv) da ugovornim stranama objasni smisao i posljedice ugovora koji sklapaju, (v) da se uvjeri o njihovoj pravoj i ozbiljnoj volji da sklope ugovor točno određenog sadržaja, u koju svrhu je potrebno (vi) da im pročita sadržaj ugovora, po potrebi pojasni značenje složenijih odredbi i pitanjima provjeri odgovara li sadržaj akta njihovoj volji, (vii) da upozori ugovorne strane na nejasne, nerazgovjetne ili dvosmislene odredbe ili na odredbe koje bi mogle dati povoda sporovima ili koje ne bi bile valjane ili bi se mogle pobijati ili ne bi imale pravni učinak, kao i na odredbe za koje bi se moglo opravdano smatrati da im je svrha oštetiti neku od ugovornih strana, a

⁶³ Istu odredbu sadrži i njemačko pravo (§ 15 Abs. 4. GmbHG). Premda austrijsko pravo ne sadrži odgovarajuću odredbu, u austrijskoj se književnosti navodi kako se sklapanjem posla prijenosa u propisanom obliku sanira nedostatak u pogledu oblika posla kojim je preuzeta obveza prijenosa poslovnog udjela. Tako: Kalss, S., *The Transfer of Shares of Private Companies*, ECFR, br. 3, 2004., str. 355. Unošenjem odgovarajuće odredbe u ZTD, otklonjene su nedoumice koje su se u pogledu toga javljale u hrvatskoj poslovnoj i pravnoj praksi.

⁶⁴ *Arg. ex* čl. 268. ZOO-a.

ako ugovorne strane ustraju na takvim odredbama, (viii) da unese u akt napomenu da su stranke upozorene na pravne posljedice takvih odredbi.⁶⁵ Spomenutim radnjama javnog bilježnika smanjuje se rizik da ugovor bude nevaljan.⁶⁶

Iz formulacija koje ugovorne strane koriste u ugovoru koji sklapaju ponekad će biti teško razabrati jesu li očitovanja volje usmjerena na prijenos poslovnog udjela ili preuzimanje obveze da se poslovni udio prenese. Za pravnu je sigurnost važno da su ugovorne stipulacije o tome posebno jasne. O tome treba voditi računa i javni bilježnik kad po uputi stranaka sastavlja javnobilježnički akt odnosno kad potvrđuje ispravu koju su mu podnijele ugovorne strane. On se mora uvjeriti u to je li prava volja ugovornih strana usmjerena k prijenosu poslovnog udjela ili tek k preuzimanju obveze da se taj udio kasnije prenese. Propusti li javni bilježnik to učiniti pa ugovorna odredba ostane nejasna, valja primijeniti pravila o tumačenju ugovora.

Uloga javnog bilježnika ne zaustavlja se, međutim, na izradi javnobilježničkog akta odnosno na potvrđivanju ugovora o prijenosu poslovnog udjela koji su sastavile ugovorne strane. Sudjeluje li javni bilježnik pri promjeni članstva, dužan je bez odgađanja nakon te promjene umjesto članova uprave društva potpisati popis članova društva i dostaviti po jedan primjerak registarskom sudu, nadležnoj poreznoj upravi i samome društvu. Na popisu mora potvrditi da sve što je u popisu navedeno odgovara podacima iz posljednjeg popisa koji je bio predan sudu i promjenama u kojima je sam sudjelovao.⁶⁷ Javni bilježnik dužan je sastaviti odgovarajući popis i kada sudjeluje u promjeni članstva na drugi način, primjerice kad vodi ostavinski postupak u okviru kojeg se nasljeđuje poslovni udio.

---

⁶⁵ Čl. 56. – 59. Zakona o javnom bilježništvu, Narodne novine, br. 78/93, 29/94, 162/98, 16/07, 75/09 i 120/16 (dalje: ZJB).

⁶⁶ Točno primjećuje Heidenhain, M., *Aufgabe des Beurkundungserfordernisses beim Verkauf und Abtretung vom GmbH-Geschäftsanteilen*, ZIP, 2001., str. 724, da javni bilježnik prilikom izrade javnobilježničkog akta odnosno potvrđivanja privatne isprave ne može uvijek isključiti sve potencijalne razloge za nevaljanost pravnog posla u sklapanju kojeg sudjeluje. Valja ipak smatrati da to nije dovoljan razlog da se napusti model prema kojem se za prijenos poslovnog udjela zahtijeva stroga forma javnobilježničkog akta ili solemnizirane privatne isprave. Otklanjanje već i samo nekih razloga za ništetnost doprinosi pravnoj sigurnosti. A sudjelovanje javnog bilježnika pridonosi i ažurnosti popisa članova društva u sudskom registru. O ulozi javnog bilježnika u postupku prijenosa poslovnog udjela, njegovim zadaćama i dosezima koje njegove radnje imaju vidi više: Kanzleiter, R., *Der Zweck der Beurkundungspflicht für Veräußerungsverträge über GmbH-Geschäftsanteile*, ZIP, 2021., str. 2109.

⁶⁷ Čl. 410. st. 3. ZTD-a.

Obvezu sastavljanja popisa neće imati javni bilježnik koji je sastavio ugovor o prijenosu u obliku javnobilježničkog akta, ili je solemnizirao privatnu ispravu toga sadržaja, ako iz sadržaja isprave proizlazi da sklapanjem ugovora ne dolazi do prijenosa. O tome će, primjerice, biti riječ ako je ugovor o prijenosu poslovnog udjele sklopljen pod odgovnim uvjetom, a javni bilježnik istovremeno ne sudjeluje i u kasnijem posvjedočenju činjenice da je odgovni uvjet naknadno nastupio.

Obvezu sastavljanja popisa nema ni javni bilježnik koji je u formi javnobilježničkog akta sastavio osnovni pravni posao kojim su ugovorne strane preuzele obvezu prijenosa ili je solemnizirao privatnu ispravu kojom je preuzeta takva obveza. Sklapanjem osnovnog posla ne dolazi do prijenosa poslovnog udjela pa nema ni mjesta da se ažurira popis članova.

Sudjelovanje javnog bilježnika u obavještanju registarskog suda o popisu članova društva i njihovim poslovnim udjelima u društvu dodatnu važnost ima s obzirom na zakonska pravila o stjecanju poslovnog udjela s pouzdanjem u sadržaj popisa članova koji je dostavljen registarskom sudu.

3. PRIJENOS POSLOVNIH UDJELA PREMA NACRTU PRIJEDLOGA ZID ZTD OD 20. LISTOPADA 2021. – iliti što prijenos poslovnih udjela ne bi trebao biti

3.1. Općenito o predloženim novinama u režimu prijenosa poslovnog udjela

Odredbom članka 21. Nacrta prijedloga ZID ZTD-a koji je 20. listopada 2021. upućen u e-savjetovanje predviđena je izmjena postojeće odredbe čl. 412. st. 3. ZTD-a tako da bi nova odredba glasila:

„(3) Za prijenos poslovnog udjela potreban je ugovor na kojem je ovjeren potpis ili koji je potpisan naprednim elektroničkim potpisom ili sudska odluka koja zamjenjuje takav ugovor. Takav ugovor potreban je i za preuzimanje obveze da će se prenijeti poslovni udio. Za prijenos poslovnog udjela nije potrebna promjena društvenog ugovora.“

Predloženom bi se odredbom u pravni režim prijenosa poslovnog udjela uvele dvije vrlo značajne izmjene. Prva se tiče oblika u kojem je potrebno sklopiti ugovor o prijenosu poslovnog udjela odnosno ugovor kojim se preuzima obveza da se prenese poslovni udio. Umjesto dosadašnje forme javnobilježničkog akta odnosno privatne isprave koju potvrdi javni bilježnik, ugovor o prijenosu poslovnog udjela mogao bi se sklopiti ili u obliku isprave na kojoj je ovjeren potpis ili u obliku isprave koja je potpisana naprednim elektroničkim potpisom. Isti

oblik zahtijevao bi se i za sklapanje ugovora kojim se preuzima obveza da se prenese poslovni udio.

Drugom novinom, čini se, napušta se dosadašnje rješenje prema kojem se sklapanjem ugovora o prijenosu poslovnog udjela u propisanoj formi sanira eventualni nedostatak propisanog oblika ugovora kojim se preuzima obveza da će se prenijeti poslovni udio.

Obje izmjene zaslužuju detaljniju analizu i kritiku.

3.2. Izmjene u pogledu propisanog oblika za ugovor o prijenosu poslovnog udjela

Rješenje prema kojem bi se poslovni udio ubuduće prenosio u obliku ugovora na kojem je (samo) ovjeren potpis ili koji je (samo) potpisan naprednim elektroničkim potpisom zaslužuje kritiku po više osnova. Prvo, riječ je o rješenju koje nije konzistentno već ni unutar same odredbe. Nije dosljedno u istu ravan stavljati ugovor na kojem je ovjeren potpis i ugovor potpisan naprednim elektroničkim potpisom. Ovjera potpisa i napredni elektronički potpis jednostavno nemaju istu pravnu snagu. Dok kod ovjere potpisa osoba s javnim ovlastima provjerava i potvrđuje identitet osobe koja potpisuje neku ispravu te potvrđuje da je upravo ta osoba vlastoručno potpisala tu ispravu, napredni elektronički potpis nema čak ni snagu usporedivu s vlastoručnim (neovjerenim) potpisom. Takav zaključak proizlazi iz relevantnih odredbi Uredbe 910/2014/EU o elektroničkoj identifikaciji i uslugama povjerenja za elektroničke transakcije na unutarnjem tržištu i stavljanju izvan snage Direktive 1999/93/EZ⁶⁸ i Zakona o provedbi Uredbe (EU) br. 910/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 23. srpnja 2014. o elektroničkoj identifikaciji i uslugama povjerenja za elektroničke transakcije na unutarnjem tržištu i stavljanju izvan snage Direktive 1999/93/EZ.⁶⁹ Naime, odredbe eIDAS Uredbe luče dvije vrste elektroničkog potpisa – kvalificirani i napredni elektronički potpis – koje u pravnom prometu pružaju različitu razinu sigurnost da je neki dokument potpisala osoba čiji je elektronički potpis stavljen na tu ispravu. Kvalificirani elektronički potpis ima u odnosu na napredni elektronički potpis veću pravnu snagu. No, prema izričitoj odredbi eIDAS Uredbe i taj potpis ima tek pravnu snagu vlastoručnog potpisa.⁷⁰ Napredni elektronički potpis pruža očito još nižu razinu pravne sigurnosti.⁷¹ Stoga

⁶⁸ Sl. 1. 257, 28.8.2014., str. 73–114. Dalje u tekstu: eIDAS Uredba ili samo Uredba.

⁶⁹ Narodne novine, br. 62/17. Dalje u tekstu: Zakon o provedbi eIDAS Uredbe.

⁷⁰ Čl. 25. st. 2. eIDAS Uredbe izrijekom predviđa da „kvalificirani elektronički potpis ima jednak pravni učinak kao vlastoručni potpis.“

⁷¹ Ipak, valja reći da iz odredbe čl. 26. eIDAS Uredbe slijedi da bi i napredni elektro-

je posve nejasno što je zakonodavac želio postići kad je istovremeno propisao da je za valjanost ugovora o prijenosu poslovnog udjela potrebna forma javno ovjerovljenog potpisa ili naprednog elektroničkog potpisa. Ne može se nikako razumjeti kako to da je za ugovore koji se sklapaju na tradicionalan način (kao fizički potpisana isprava) potrebna snažnija forma od vlastoručno potpisane pisane isprave, dok je za elektronički potpisane isprave dovoljna forma koja je niže pravne snage od vlastoručno potpisane isprave. To jednostavno nema nikakvog smisla.

Nekonzistentnost je prisutna ne samo unutar odredbe predloženog stavka, već i na razini drugih odredbi članka 412. ZTD-a. Naime, dok se izmjenom predviđa napuštanje forme javnobilježničkog akta odnosno privatne solemnizirane isprave za ugovor o prijenosu poslovnog udjela i ugovor kojim se preuzima obveza prijenosa tog udjela, ta se forma i dalje zahtijeva za sklapanje ugovora o davanju u zalog poslovnog udjela.⁷² Ni to jednostavno nema nikakvog smisla.

Odredba izaziva i daljnje nedoumice. Naime, iz odredbe nije dovoljno jasno trebaju li na ugovoru o prijenosu biti ovjereni potpisi i prenositelja i stjecatelja (ili stavljeni njihovi napredni elektronički potpisi) ili je dovoljno da se na ugovoru o prijenosu javno ovjeroni samo potpis prenositelja. Govori se o tome da je za prienos potreban ugovor na kojem je ovjeren *potpis*, a ne na kojem su ovjereni *potpisi*. Narav posla prijenosa kao raspoložbe dopuštala bi i interpretaciju da je za valjanost prijenosa javnom ovjerom dostatno utvrditi identitet prenositelja i činjenicu da je on potpisao ispravu, a da to ne treba činiti i za osobu stjecatelja, očitovanje kojeg je i tako usmjereno isključivo na prihvaćanje poslovnog udjela koji mu se prenosi. Ako bi bio dostatan samo potpis prenositelja, rješenje bi bilo usporedivo s onim koje vrijedi u zemljišnoknjižnom pravu kad je riječ o uknjižbi ograničenja, opterećenja, ukidanja ili prijenosa nekog zemljišnoknjižnog prava.⁷³

---

nički potpis trebao udovoljavati zahtjevima da na nedvojben način bude povezan s potpisnikom, da omogući njegovu identifikaciju, kao i da je izrađen korištenjem podacima za izradu elektroničkog potpisa koje potpisnik može, uz visoku razinu pouzdanja, koristiti pod svojom isključivom kontrolom te da je povezan s njime potpisanim podacima tako da se može otkriti bilo koja naknadna izmjena potpisanih podataka. No i dalje taj potpis nema snagu vlastoručnog potpisa, a sasvim sigurno nema snagu javno ovjerovljenog vlastoručnog potpisa.

⁷² Odredbom čl. 21. Nacrta ne mijenja se odredba čl. 412. st. 6. ZTD-a kojom se forma javnobilježničkog akta odnosno privatne isprave predviđa za sklapanje ugovora o davanju u zalog.

⁷³ Usporedi u tom pogledu čl. 57. Zakona o zemljišnim knjigama, Narodne novine, br. 63/19, dalje u tekstu: ZZK.

Valja, međutim, smatrati da i nakon te izmjene ovjera prenositeljeva potpisa neće biti dostatna. I tu se presudnim čini što je poslovni udio skup članskih prava i obveza. Potreba ostvarenja potrebne razine pravne sigurnosti nalaže da se i društvo mora moći pouzdati u to tko mu je (novi) član, odnosno kome je prenesen poslovni udio. Nije dakle dovoljno sa sigurnošću utvrditi da je poslovni udio doista prenesen, već je potrebno znati i u čiju je korist to doista učinjeno. To je ključno radi ostvarivanja prava koje član ima prema društvu, ali još više radi ispunjenja članskih obveza, odnosno radi toga da društvo zna i može jednostavno ostvariti svoja prava koja ima prema nekom članu društva s osnove njegova članstva. U svakom slučaju, valja smatrati da ovjera potpisa samo jedne strane neće biti dovoljna za dvostranoobvezne pravne poslove kojima se preuzima obveza prijenosa poslovnog udjela. Kako bilo, nije dobro da predloženo rješenje ne nudi jasan odgovor na ova pitanja.

No, čak i da u predloženoj odredbi čl. 412. st. 3. ZTD-a nema tih nejasnoća i unutarnjih proturječnosti, predloženo rješenje pogubno je po pravnu sigurnost. Naime, svede li se sudjelovanje javnog bilježnika samo na ovjeru potpisa na ugovoru, ili ono posve izostane (ako se ugovor potpisuje naprednim elektroničkim potpisom), izostat će preventivna javnobilježnička ocjena valjanosti ugovora o prijenosu. Samim time ugrožava se i pravna sigurnost svih osoba koje imaju interes jasno znati kome pripada poslovni udio – i stjecatelja, i samog društva, ali i vjerovnika osobe kojoj pripada poslovni udio. Pritom je ključno podsjetiti da upis promjene članstva u knjigu poslovnih udjela društva odnosno upis člana u sudski registar i/ili evidencija promjene u pogledu poslovnog udjela u popisu članova koji se dostavlja registarskom sudu nisu konstitutivni za stjecanje poslovnog udjela. Poslovni udio stječe se u trenutku sklapanja ugovora o prijenosu poslovnog udjela.⁷⁴ Međutim, pretpostavka je valjanog stjecanja da je osoba koja prenosi poslovni udio i ovlaštena njime raspolagati, a to će značiti da joj poslovni udio pripada, odnosno da ga je i sama prethodno valjano stekla. Nevaljanost bilo kojeg od ugovora o prijenosu poslovnog udjela koji je u lancu raspolaganja prethodio sklopljenom ugovoru o prijenosu ugrožit će, stoga, i valjanost kasnije sklopljenih ugovora o prijenosu.⁷⁵

Budući da javni bilježnik neće preventivno kontrolirati valjanost pravnog posla, stjecatelj će morati utvrditi pripada li poslovni udio njegovu predniku i ima li prednik ovlast za raspolaganje, što će uključivati i provjeru valjanosti

⁷⁴ Vidi Barbić, J., *Društva kapitala*, sv. 2., str. 199. Vidi i Weller/Reichert, § 15, r.br. 66.

⁷⁵ Valja, međutim, istaknuti kako će se širenje učinaka nevaljanosti nekog od ranijih poslova prijenosa prekidati svaki put kad dođe do stjecanja poslovnog udjela s pozivom na pravila o stjecanju od neovlaštenika, tj. s pouzdanjem u stanje popisa članova društva kod registarskog suda.

prije sklopljenih ugovora. Pritom se stjecatelj neće moći osloniti na to da će to za njega učiniti javni bilježnik, odnosno da je javni bilježnik to već napravio za njegova prednika prilikom prethodnih raspolaganja poslovnim udjelom. Prema novom rješenju javni bilježnik samo ovjerava potpis sudionika pravnog posla i nije dužan provjeravati jesu li ispunjene druge pretpostavke za prijenos, kao što je to dužan činiti prema trenutno važećem rješenju. Time će se rizik (ne)postojanja ovlasti prednika da raspolaže poslovnim udjelom uvelike prebaciti na stjecatelja, što će poslovnu transakciju u konačnici opteretiti brojnim radnjama koje će se morati provesti da bi se prilikom prijenosa utvrdile sve relevantne činjenice.

Slično kao i stjecatelj, i društvo će u određenoj mjeri morati provoditi takvu provjeru prije upisa člana u knjigu poslovnih udjela. Konačno, o tom utvrđenju ovisit će i položaj vjerovnika koji pokuša u ovršnom ili stečajnom postupku zahvatiti poslovni udio za kojeg smatra da se nalazi u imovini njegova dužnika. Može se sa sigurnošću tvrditi da će se zbog toga povećati broj parnica koje će se voditi radi utvrđenja kome pripada poslovni udio i tko se u odnosu prema društvu ima smatrati članom. Budući da se ista promjena predviđa i za sklapanje ugovora kojim se preuzima obveza prijenosa poslovnog udjela, valja očekivati da će se povećati i broj parnica koje će se voditi povodom kondemnatornog zahtjeva za prijenos poslovnog udjela ili povodom kondemnatornog zahtjeva na povratni prijenos poslovnog udjela.

Sve će to ugroziti pravnu sigurnost, a povećat će i (transakcijske) troškove kojima će sudionici u pravnom i poslovnom prometu biti izloženi u vezi s raspolaganjem poslovnim udjelima. Pod izlikom rasterećenja gospodarstva (smanjenjem neposrednog javnobilježničkog troška pri sklapanju ugovora o prijenosu) generirat će se čitav niz troškova, kako za ugovorne strane tako i za društvo u cjelini. U odnosu na njih troškovi izrade javnobilježničkog akta odnosno solemnizacije privatne isprave činit će se zanemarivima.⁷⁶

---

⁷⁶ Ispravno primjećuje Kalss da se transakcijski troškovi ne sastoje samo u troškovima koji prate sklapanje ugovora o prijenosu poslovnog udjela, već i od čitavog niza drugih troškova. Sve troškove dijeli u tri skupine: a) troškove identificiranja poslovnog udjela i prenositelja, b) troškove pregovora i c) neposredne troškove sklapanja i provedbe ugovora. Vidi više: Kalss, S., *The Transfer of Shares of Private Companies*, ECFR, br. 3, 2004., str. 340-367, str. 348. U troškove prve skupine valja uvrstiti i troškove koji su potrebni da bi se utvrdilo je li prenositelj ovlašten raspolagati poslovnim udjelom i pripada li mu uopće poslovni udio. Troškovi druge skupine obuhvaćaju, između ostalog, sve troškove koji su potrebni za određenje cijene poslovnog udjela, ali i za pribavljanje suglasnosti trećih osoba, ako je takva suglasnost potrebna za nastup učinaka prijenosa ili za stjecanje članstva u društvu. Treću skupinu čine u prvom redu troškovi ispunjavanja formalnih zahtjeva koje pravni poredak nameće

Konačno, predloženo rješenje negativno će se odraziti i na povjerenje u stanje popisa članova društva. U sada važećem sustavu javni bilježnik ima značajnu ulogu u ostvarenju zahtjeva za publicitetom članstva u društvu s ograničenom odgovornošću. Kako je već rečeno, javni bilježnik koji je sudjelovao u prijenosu poslovnog udjela dostavlja registarskom sudu ažuran popis članova u kojem sravnjuje posljednji popis dostupan iz registra s promjenom u kojoj je sam sudjelovao. Na to se nadovezuje i pravilo da se treće osobe mogu pouzdati u stanje popisa članova te da pod određenim pretpostavkama mogu steći poslovni udio s pouzdanjem u stanje tog popisa.

Ako se usvoje predložene promjene, ne može se očekivati da javni bilježnik sastavlja popis članova i dostavlja ga registarskom sudu kad sudjeluje u prijenosu samo tako što ovjerava potpis na ispravi koju su mu dostavile stranke. Ako je sudjelovanje javnog bilježnika ograničeno samo na ovjeru potpisa sudionika nekog posla, vrijedi sljedeće: (i) javni bilježnik nije se dužan detaljno upoznati sa sadržajem isprave; (ii) nije se dužan uvjeriti da sadržaj posla odgovara pravoj volji sudionika; (iii) nema saznanja o (ne)valjanosti posla; (iv) isprava može biti sastavljena i na jeziku koji javni bilježnik uopće ne razumije i sl. Njemu čak ne mora uopće biti poznato da ovjerava potpis na ispravi kojom se raspolaže poslovnim udjelom. Sve to imat će za posljedicu da popisi članova u sudskom registru neće biti ažurni, što će se povratno dodatno odraziti na umanjenje pravne sigurnosti, pa i do mjere da će biti opravdano postaviti pitanje ima li i nakon toga uopće mjesta rješenju prema kojem se poslovni udio može steći s pouzdanjem u stanje popisa položenog kod registarskog suda.⁷⁷

3.3. Izmjene u pogledu mogućnosti osnaženja osnovnog posla koji nije bio sklopljen u propisanom obliku

Kritiku zaslužuje i odluka zakonodavca da se iz odredbe čl. 412. st. 3. ZTD-a briše dosadašnja treća rečenica kojom se izriječom predviđalo da se sklapanjem ugovora o prijenosu poslovnog udjela u propisanoj formi sanira eventualni nedostatak propisane forme ugovora kojim je preuzeta obveza da će se prenijeti poslovni udio. Predlagatelj ni za tu intervenciju nije ponudio nikakvo obrazloženje. Intervencija izaziva još i više pitanja uzme li se u obzir da je rečenica

---

za slučaj prijenosa poslovnog udjela (primjerice, naknade javnom bilježniku i sl.). Rješenje kojim se smanjuju troškovi jedne skupine, u pravilu rezultira povećanjem troškova druge. Uspoređi Kalss, *ibid.*

⁷⁷ O obvezi javnog bilježnika i toga što se treba smatrati njegovim „sudjelovanjem“ u promjeni (čl. 410. st. 3. ZTD) s aspekta njemačkog prava vidi više: Schneider, U. H., u Scholz, *GmbHG*, III. sv., 10. izd., Köln, 2010., str. 3564.

koja se sada izbacuje iz zakonske odredbe unesena u ZTD prilikom posljednje izmjene Zakona 2019. godine kada je spomenuto rješenje uneseno u ZTD po uzoru na njemačko pravo. Odredba je unesena kako bi se otklonila potreba da se tumačenjem mora dolaziti do zaključka da se nedostatak propisane forme osnovnog pravnog posla sanira sklapanjem ugovora o prijenosu poslovnog udjela u propisanoj formi.

Predloženom izmjenom iznova je vraćeno prijašnje rješenje kojim se ništa ne govori o tome može li se naknadnim sklapanjem valjanog ugovora o prijenosu poslovnog udjela sanirati nedostatak propisanog oblika osnovnog pravnog posla. No dok je prije takvo rješenje ostavljalo prostora da se teleološkim tumačenjem dođe do zaključka (kako se to čini i u austrijskoj sudskoj praksi) kako se sklapanjem formalno valjanog posla raspolaganja sanira nedostatak oblika osnovnog posla, čini se da nakon ove izmjene tome više ne bi bilo mjesta.

Naime, prilikom teleološkog tumačenja sada bi trebalo uzeti u obzir i činjenicu da je zakonodavac prvo izrijekom predvidio da valjani ugovor o prijenosu sanira nedostatke oblika osnovnog posla, a potom je to pravilo ukinuo. Premda zakonodavac nije ponudio razloge zašto to predlaže, prilikom tumačenja ne bi se smjela zanemariti činjenica da je tom izmjenom zakonodavac jasno izrazio volju da se formalni nedostatak osnovnog posla ne može sanirati sklapanjem ugovora o prijenosu poslovnog udjela u propisanom obliku.

Dokidanjem mogućnosti da se sklapanjem ugovora o prijenosu u propisanom obliku sanira nedostatak u pogledu oblika osnovnog pravnog posla kojim je preuzeta obveza prijenosa poslovnog udjela opet se dodatno narušava pravna sigurnost te se otvara mogućnost da se kondikcijskom tužbom zahtijeva povrat valjano prenesenog poslovnog udjela, čak i ako je jedina mana osnovnog posla nedostatak propisane forme.

4. UMJESTO ZAKLJUČKA

Prijenos poslovnih udjela uređen je trenutno tako da se uravnoteženo vodi računa o interesima društva, njegovih članova i interesima trećih osoba, a da se pritom vodi računa i o primjerenosti razini pravne sigurnosti svih sudionika u pravnom i poslovnom prometu.

Sam sustav počiva na rješenju prema kojem do prijenosa poslovnog udjela dolazi u trenutku sklapanja ugovora o njegovu prijenosu, osim ako iz odredbi tog ugovora ne proizlazi da se učinci prijenosa odgađaju za neki kasniji trenutak ili ako iz odredbi društvenog ugovora ne proizlazi da je za nastup učinaka prijenosa potrebno ispunjenje i nekih dodatnih pretpostavki. Osim kad je tako

predviđeno društvenim ugovorom, ni suglasnost društva ni bilo kakvo sudjelovanje društva u prijenosu nisu pretpostavke za stjecanje poslovnog udjela. Društvu se, međutim, pruža potrebna zaštita pravilom da je u odnosu prema društvu član onaj koji je upisan u knjigu poslovnih udjela društva odnosno u pogledu koga je društvo zaprimilo urednu prijavu za upis u tu knjigu. Upis u knjigu poslovnih udjela nije, međutim, konstitutivan za prijenos poslovnog udjela.

Radi publicitetne funkcije i zaštite interesa trećih, podaci o članovima društva dostupni su i kroz sudski registar. To se nepotrebno čini na dva načina – propisivanjem obveze da se registarskom sudu prilikom svake izmjene dostavi popis članova društva koji sadržava i podatke o njihovim poslovnim udjelima, ali i propisivanjem obveze da se podatak o članovima društva upisuje i u glavnu knjigu sudskog registra. Potonja obveza je posve nepotrebna i stvara nepotreban administrativni trošak, a zbog ograničenih podataka koji se upisuju u glavnu knjigu ne pruža dovoljnu zaštitu trećima.

Ni upis člana u glavnu knjigu ni evidentiranje člana u popisu članova nije konstitutivno za stjecanje poslovnog udjela niti za ostvarenje članskih prava u odnosu prema društvu. Poslovni udio nije registarsko pravo koje bi se stjecalo upisom u registar, već se svrha tih pravila iscrpljuje isključivo u publicitetnoj registarskoj funkciji. Iznimno, stanje u popisu članova koji je dostavljen registarskom sudu može biti relevantno za stjecanje poslovnog udjela s pouzdanjem u točnost toga popisa.

Rješenje prema kojem upis članstva u sudski registar nije konstitutivan za stjecanje poslovnog udjela ni za ostvarenje prava prema društvu valja pozdraviti. Takvo je rješenje dobro jer u poslovnoj praksi otvara mogućnost da se s pozivom na načelo autonomije u uređenju obveznih odnosa poslovne transakcije strukturiraju fleksibilnije, onako kako to najbolje odgovara interesima njihovih sudionika. Time se ujedno štiti stjecatelja jer se od podnošenja uredne prijave društvu onemogućuje prenositelja da nastavi ostvarivati prava prema društvu, a to bi u sustavu u kojem bi upis u glavnu knjigu sudskog registra bio konstitutivan mogao činiti sve dok se upis pravomoćno ne provede.

Pravna sigurnost i sudionika posla prijenosa, i društva, ali i trećih ostvaruje se propisivanjem stroge forme u kojoj se mora sklopiti ugovor kojim se preuzima obveza prijenosa kao i ugovor o prijenosu poslovnog udjela. To se čini u formi javnobilježničkog akta odnosno privatne isprave koju potvrdi javni bilježnik. Sudjelovanje javnog bilježnika uvelike umanjuje rizik od nevaljanosti tih poslova. Visok stupanj uključenosti javnog bilježnika u određenje odnosno provjeru sadržaja ovih pravnih poslova, nadalje, omogućuje da se javnim bilježnicima nametne obveza da sastave ažuran popis članova društva i dostave

ga registarskom sudu, poreznoj upravi i društvu u svim onim slučajevima kad sudjeluju u prijenosu poslovnog udjela. Takvo je rješenje postiglo da popis članova društva položen u sudskom registru u najvećem broju slučajeva odgovara stvarnom stanju u pogledu članstva u društvu, čime se u tom pogledu osigurava i publicitetna funkcija sudskog registra.

Sve to uvelike će se izmijeniti usvoje li se izmjene predviđene Nacrtom. Rješenja koja se predlažu narušit će pravnu sigurnost u pravnom i poslovnom prometu poslovnim udjelima. Može se sa sigurnošću očekivati da će se značajno povećati neizravni transakcijski troškovi vezani uz prijenos poslovnih udjela i da će se povećati broj sudskih postupaka koji će se morati voditi radi utvrđenja kome pripada poslovni udio i/ili radi ostvarenja prava iz poslovnih udjela. Povećat će se i broj sudskih postupaka o pravima iz osnovnog pravnog posla. Javni bilježnici više neće skrbiti o sadržaju tih poslova i pravoj volji ugovornih strana, neće svojim djelovanjem uklanjati rizike vezane uz moguću nevaljanost tih pravnih poslova i, konačno, neće raspolagati potrebnim informacijama kako bi mogli ažurirati popis članova u sudskom registru.

Što činiti? Ni sam ne znam što bih rekao...

Možda bi najavljenj promjeni jednostavno trebalo reći – **n e d o l a z i u o b z i r !**

LITERATURA

- Adamus, R., *Limited Liability Companies in Poland*, Central European Journal of Comparative Law, vol. I, br. 1, 2020.
- Barbić, J., *Pravo društava, Knjiga druga, Društva kapitala, Svezak drugi, Društvo s ograničenom odgovornošću, društvo za uzajamno osiguranje, kreditna unija, europsko društvo, zadruga, europska zadruga*, 7. izd., Zagreb, 2020.
- Bucher, E., *Schweizerisches Obligationenrecht, Allgemeiner Teil ohne Deliktsrecht*, 2. izd., Zürich, 1988.
- Dugar, G., *Limited Liability Companies in Slovenia*, Central European Journal of Comparative Law, vol. I, br. 1, 2020.
- Duursma, D.; Duursma-Kepplinger, H.-C.; Roth, M., *Handbuch zum Gesellschaftsrecht*, Wien, 2007.
- Flume, W., *Allgemeiner Teil des Bürgerlichen Rechts, Bd. 2., Das Rechtsgeschäft*, 4. izd., Berlin, Heidelberg, New York, 1992.
- Guhl, T., *Das Schweizerische Obligationenrecht*, 9. izd., Zürich, 2000.

- Heidenhain, M., *Aufgabe des Beurkundungserfordernisses beim Verkauf und Abtretung vom GmbH-Geschäftsanteilen*, ZIP, 2001.
- Kalss, S. (ur.), *Die Übertragung von GmbH-Geschäftsanteilen in 14 europäischen Rechtsordnungen*, Wien, 2003.
- Kalss, S., *The Transfer of Shares of Private Companies*, ECFR, br. 3, 2004.
- Kanzleiter, R., *Der Zweck der Beurkundungspflicht für Veräußerungsverträge über GmbH-Geschäftsanteile*, ZIP, 2021.
- Koppensteiner, H.-G.; Rüffler, F., *GmbH-Gesetz Kommentar*, 3. izd., Wien, 2007.
- Koziol, H.; Welser, R., *Bürgerliches Recht, Band I: Koziol, Allgemeiner Teil, Sachenrecht, Familienrecht*, 12. izd., Wien, 2002.
- Larenz, K.; Wolf, M., *Allgemeiner Teil des Bürgerlichen Rechts*, 8. izd., München, 1997.
- Markovinović, H., *Ugovor o cesiji*, doktorska disertacija, Zagreb, 2005.
- Papp, T., *The Status of the Limited Liability Company since the New Hungarian Civil Code Came into Effect*, Central European Journal of Comparative Law, vol. I, br. 1, 2020.
- Scholz, *GmbHG*, 10. izd., Köln, 2010.
- Triva, S.; Uzelac, A., *Hrvatsko arbitražno pravo*, Zagreb, 2007.
- Weller, M-P.; Reichert, J., *Münchener Kommentar GmbHG*, 4. Auflage 2022, kommentar uz § 15 GmbHG

Summary

Hrvoje Markovinović*

TRANSFER OF SHARES – WHAT IT IS AND WHAT IT SHOULD NOT BE

Of all commercial companies in business practice, a vast majority are established as limited liability companies. Shares in such company are often a part of the entity's assets, and when it comes to economic entities, it often even represents a part of their strategic asset substrate. The paper elaborates on the transfer of shares. Existing legal rules are analysed, and special attention is given to the issue of the form of the transfer agreement and the role that the notary public has in the transfer of shares. The paper also analyses the newly proposed solution relating to the transfer of shares by the Draft proposal of the Act on Amendments to the Companies Act, which was released for public debate on the 20th October 2021. Following such analysis, the paper draws attention to the inconsistencies and shortcomings of the proposed solution, as well as to the negative consequences that it might cause in practice.

Keywords: limited liability company, share, transfer of shares, Companies Act

---

* Hrvoje Markovinović, Ph. D., Professor, Faculty of Law, University of Zagreb, Trg Republike Hrvatske 14, 10000 Zagreb; hrvoje.markovinovic@pravo.hr; ORCID ID: orcid.org/0000-0002-5376-3461